

TERVEYDENHUOLLON ASIAKIRJOJEN SÄHKÖISTÄMISELLÄ ILMASTO- JA TEHOKKUUSHYÖTYJÄ

Finanssiala ry:n, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, KELA:n sekä Sosiaali- ja terveysministeriön kestävän kehityksen toimenpidesitoumuksen lähtötilanteen selvitys ja vaikutusten laskenta.

Kestävän kehityksen sitoumus on tehty vuonna 2017 ja tuloksia seurataan vuosittain. Tämä raportti kuvaa sitoumuksen etenemistä vuoden 2019 aikana.

Sisällysluettelo

1 Johdanto	2
1.1 Sitoumuksen raportin sisältö	2
2 Asiakirjojen välittäminen ja käyttötilanteet	3
2.1 Sairauspäivärahoja varten tarvittava todistus: Lääkärintodistus A	3
2.1.1 Kelan tavoitteet ja toteutuma	5
2.2 Ajokorttia varten tarvittavat todistukset	5
2.2.1 Sähköistämisen tuoma ajansäästö ajokorttia haettaessa	6
2.2.2 Traficomien tavoitteet ja toteutuma	7
2.3 Eläkevakuutusyhtiölle lähetettävä lääkärintodistus työkäyvistä: Lääkärintodistus B	8
2.3.1 Eläkevakuutusyhtiöiden tavoitteet	8
2.4 Vahinkovakuutusyhtiölle lähetettävät hoitomerkitiedot	9
2.4.1 Toimintamallin uudistus 2019.....	9

Terveydenhuollon asiakirjojen sähköistämällä ilmasto- ja tehokkuushyötyjä

1 Johdanto

Asiakirjoja sähköistämällä prosessit nopeutuvat, tietojen hyödynnettävyys paranee, asiakirjat eivät häviä ja asiakkaiden yhdenvertaisuus paranee

Terveydenhuollon asiakirjoja välitetään Suomessa organisaatiolta toiselle vuosittain satojatuhansia edelleen postitse. Finanssiala ry (FA), Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Kansaneläkelaitos (Kela) ja Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) ovat sitoutuneet yhdessä kehittämään terveydenhuollon asiakirjojen sähköistämistä ja tuomaan tätä kautta hyötyjä asiakkailleen, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Paperilla välitettävät tiedot hidastavat päätösten tekemistä ja aiheuttavat lisätyötä monessa eri vaiheessa. Asiakirjoissa olevia tietoja tarvitaan esimerkiksi etuus-, eläke- ja korvauspäätösten tekemiseen. Asiakirjoja sähköistämällä prosessit nopeutuvat, tietojen hyödynnettävyys paranee, asiakirjat eivät häviä ja asiakkaiden yhdenvertaisuus paranee.

Osapuolten yhteisessä kestävässä kehityksen sitoumuksessa on asetettu kunnianhimoisia tavoitteita asiakirjojen sähköistämiseksi, vaikka sosiaali- ja terveydenhuollossa käytetäänkin jo laajasti sähköisiä järjestelmiä. Sähköistämisen tiellä on kuitenkin vielä monia haasteita, joista lainsäädäntö on yksi. Esim. STM on asettanut tavoitteeksi lainsäädännön kehittämisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan ohjaamisen niin, että se edistää asiakirjojen sähköistä välittämistä.

Terveydenhuollon asiakirjoja on satoja, ja siksi kestävässä kehityksen sitoumuksessa on niistä valittu vain osa. Kela seuraa lääkärintodistuksen A sähköistämisen etenemistä. Tavoitteena on mm. etuuksien maksamisen nopeutuminen digitalisoinnin myötä. Traficom tavoitteena on 100 000 digitoitavaa asiakirjanippua vähemmän vuodessa. Finanssiala ry:n tavoitteena on eläkehakemusten käsittelyn nopeuttaminen turhia työvaiheita poistamalla. Nykyisellään päätösten teko kestää puolestatoista kahteen kuukauteen. Digitalisaation avulla tavoitellaan kahden viikon käsittelyä. Toinen tavoite on tapaturmien hoitotietojen sähköistäminen. Tällä hetkellä hoitomerkinnot välitetään vakuutusyhtiöön paperisina.

Yhteisen kestävässä kehityksen sitoumuksen tavoitteena on laskea asiakirjojen sähköistämisen hyödyt ja kehittää sähköistämistä eteenpäin. Sähköistämisen avulla pienennetään prosessien hiilijalanjälkeä, lisätään asiakkaiden yhdenvertaisuutta, parannetaan resurssitehokkuutta ja edistetään tietojen hyödyntämisen kehitystyötä.

Kestävässä kehityksen yhteiskuntasitoumus on Suomen malli toteuttaa YK:n kestävässä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaa. Globaali toimintaohjelma asettaa yhteiset tavoitteet seuraaviksi 15 vuodeksi kaikille YK:n jäsenmaille. Suomessa ohjelmaa toteutetaan kestävässä kehityksen toimenpidesitoumusten avulla.

1.1 Sitoumuksen raportin sisältö

Osapuolten yhteinen kestävässä kehityksen toimenpidesitoumus ”Hyvinvointia ja ympäristötehokkuutta terveydenhuollon asiakirjojen sähköisestä välittämisestä” julkistettiin toukokuussa 2017 sitoumus2050.fi -palvelussa.

Tämä raportti keskittyy sitoumuksessa suunniteltujen toimenpiteiden ilmastovaikutusten arviointiin vuoden 2019 toteutumien osalta sekä tavoitearvoihin vuoteen 2020 saakka.

Tarkastelemme selvityksessä seuraavia asiakirjoja ja niiden välitystä sitoumuksen seurantajakson aikana:

1. Sairauspäivärahaa ja luovutuspäivärahaa varten tarvittava todistus: Lääkärintodistus A
2. Ajokorttia varten tarvittava todistus: Lääkärintodistus B
3. Eläkevakuutusyhtiöiden työkyvyttömyyden arviointiin tarkoitettu lausunto: Lääkärintodistus B (oli vuonna 2019 sähköisessä välityksessä, mutta lainsäädännön takia vain välitetty Kelaan)
4. Tapaturmavakuutusyhtiöihin lähetettävät hoitomerkinnot työ- ja liikennetapaturmista (ei vielä vuonna 2019 sähköisessä välityksessä)

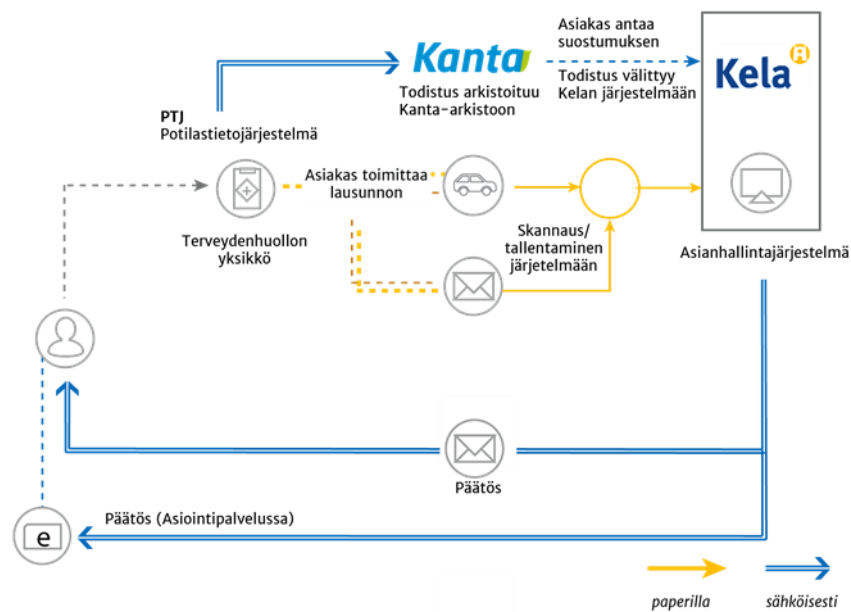
2 Asiakirjojen välittäminen ja käyttötilanteet

Oheessa on esitetty jokaisesta tarkasteltavasta prosessista yksi esimerkkikäyttötilanne sekä kaavio asiakirjaliikenteen prosessista paperilla (oranssi viiva) ja sähköisesti (sininen viiva).

Huomio: Kaaviot on laadittu palvelumuotoilunäkökulmasta vain tätä selvitystä varten ja ovat yksinkertaistettuja.

2.1 Sairauspäivärahoja varten tarvittava todistus: Lääkärintodistus A

Sairauspäivärahoja varten tarvittavan todistuksen toimintamalli paperisena ja sähköisenä versiona

Käyttötilanne:

Sähköisen välittämisen myötä lääkärin ei tarvitse vastaanotolla tulostaa paperista lääkärintodistusta A asiakkaalle postitettavaksi tai kuljetettavaksi Kelan toimistoon. Lääkärin vastaanotolla asiakkaan suostumuksella sähköisesti välitetty todistus on heti Kelan etuuskäsittelyjärjestelmässä. Paperisen todistuksen postitus ja skannaus Kelan järjestelmään jää pois tapahtumaketjusta ja todistuksen käsittely etuuksien maksamista varten nopeutuu.

2.1.1 Kelan tavoitteet ja toteutuma

Vuoden 2019 aikana Kelaan tuli yhteensä 508 351 lääkärintodistusta A, joista 1,9 % tuli sähköisesti. Todistusten määrä kasvoi hieman vuosina 2017 ja 2018. Vuonna 2017 todistuksia tuli yhteensä 531 991 kpl ja niistä 2,0 % tuli sähköisesti. Vuonna 2018 todistuksia tuli jälleen aiempaa suurempi määrä, yhteensä 645 488 kpl, mutta sähköisesti niistä lähetettiin edelleen vain 2,0 %. Vuonna 2019 ei päästy tavoitteisiin, sillä kansallisesti välityspalvelun käyttöönotto ei ole lähtenyt odotettuun kasvuun. Lääkärintodistusten sähköisen välityspalvelun laajempaa käyttöönottoa odotetaan terveydenhuollon organisaatioiden osalta.

Kela on asettanut sähköistämiseksi seuraavat tavoitteet:

Taulukko: Lääkärintodistus A:n sähköinen toimittaminen Kelaan

Vuosi	Lääkärintodistus A sähköisenä, tavoite	Sähköisten lääkärintodistusten toteutunut määrä	Hiilijalanjälki tonnia CO ₂ e	
			Paperinkulutus*	Postitus**
2016	-	1,4 % (7 379 kpl)	2,35 tCO ₂	10,89 tCO ₂
2017	5 %	2,0 % (10 886 kpl)	2,36 tCO ₂	10,94 tCO ₂
2018	20 %	2,0 % (13 015 kpl)	2,86 tCO ₂	13,28 tCO ₂
2019	50 %	1,90 % (9 643 kpl)	2,3 tCO ₂	10,67 tCO ₂
2020	80 %			

* = Laskennassa on käytetty WWF:n Ilmastolaskuria.

** = Laskentaa on tarkennettu vuonna 2018 ja eri vuosien lukemat on muutettu tarkennetun laskennan mukaisiksi

2.2 Ajokorttia varten tarvittavat todistukset

Ajokorttia varten tarvitaan todistus ajokyvystä ajokortin myöntämisvaiheessa sekä eräissä tapauksissa myös ikätarkastusten yhteydessä.

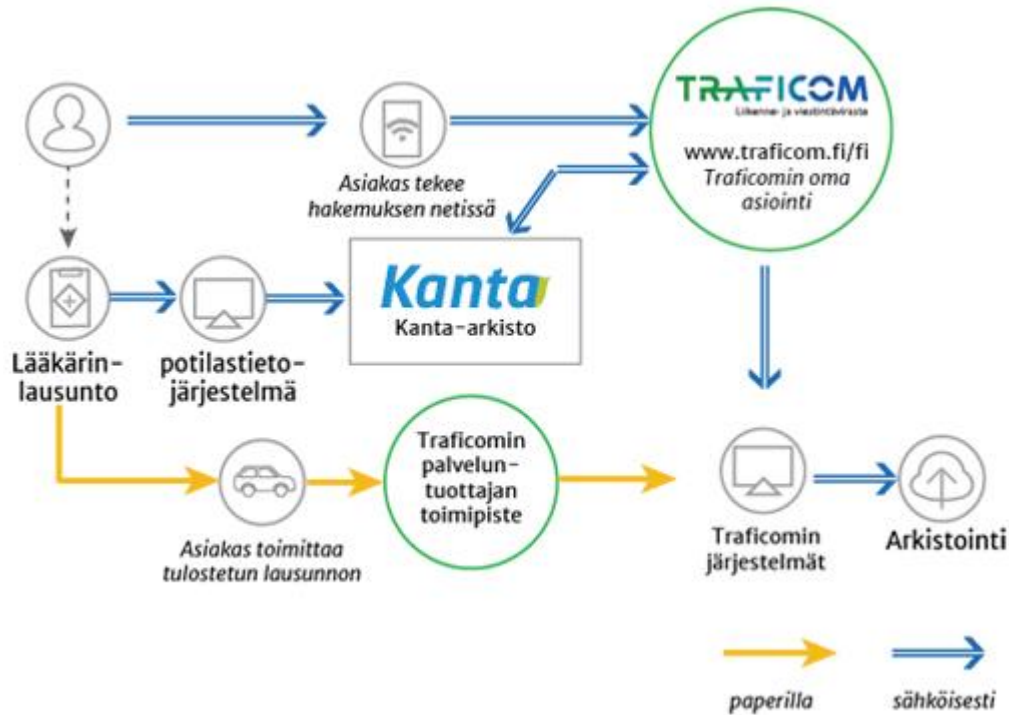
Tyypillisessä tilanteessa ajokorttia hakeva asiakas menee lääkäriin saadakseen lääkärintodistuksen ajokyvystä hakemuksen liitteeksi. Ilman sähköistä terveystietojen välittämistä asiakas saa lääkärintodistuksen tulostettuna mukaan. Asiakas toimittaa viranomaiskappaleen lääkärintodistuksesta Traficom palveluntuottajan toimipisteeseen lupahakemuksen kanssa. Palveluntuottaja ottaa todistuksen vastaan, kirjaa tarvittavat tiedot lupahakemuksesta järjestelmään ja toimittaa asiakirjat digitoitavaksi.

Traficom ottaa todistuksen vastaan, digitoi asiakirjat ja tallentaa ne järjestelmäänsä. Asiakirjat arkistoidaan sähköisesti.

Sähköisesti välitettävien terveystietojen avulla Traficom pystyy tarjoamaan asiakkaalle ajasta ja paikasta riippumattomia palveluja Traficomin Oma asiointi -palvelun kautta. Oma Asiointi hakee hakemukseen liittyvät terveystiedot suoraan kansallisesta potilastiedon arkistosta, johon lääkäri on ne tallentanut.

Lääkärilausunnon käsittelyprosessissa hiilidioksidipäästöjä syntyy asiointimatkoista, työajasta sekä asiakirjojen tulostamisesta, lähettämisestä ja arkistoinnista. Sähköistämisen seurauksena osa asiointimatkoista sekä postituksista jäävät pois, samoin osa asiakirjojen digitoinnista arkistoinnin työvaiheena.

Ajokorttia varten tarvittava todistus. Prosessikuvaus paperilla ja sähköisesti toimitettavista todistuksista

2.2.1 Sähköistämisen tuoma ajansäästö ajokorttia haettaessa

Lääkärinlausunnon liikkua sähköisesti saadaan säästöä työajassa sekä asiointikokonaisudessa. Tästä hyötyvät sekä Traficom, Traficomin palveluntuottaja, että asiakas.

Ajokorttia varten tarvittavan lääkärintodistuksen sähköistämisen ajansäästö asiakkaalle on ajomatkoineen arviolta tunti per ajokorttihakemus ja Traficomille noin 10 minuuttia per hakemus.

2.2.2 Traficomien tavoitteet ja toteutuma

Sellaisten ajokorttihakemusten määrä, joihin sisältyy lääkärinlausuntoja tai muita liitteitä, on suhteellisen vakaa vuodesta toiseen, noin 200 000 kpl.

Tavoitteena on päästä sitoumuksen aikana sähköisessä asiointissa yli 50 % osuuteen. Tämä vastaa vuositasona noin 100 000 digitoitavaa asiakirjanippua vähemmän. Päästövähennystavoitteen saavuttaminen merkitsisi noin 347 hiilidioksiditonin vuosittaista säästöä. Vuonna 2019 päästiin näiden dokumenttien osalta lähes tavoitteeseen (30 % sähköisiä hakemuksia, kun hakemuksia toimitettiin sähköisesti lähes 50000 eli 25 % kaikista hakemuksista. Tämän johdosta mm. asiointimatkojen laskennallisissa päästöissä päästiin merkittävään, lähes 140 hiilidioksiditonin päästövähennykseen.

Taulukko: Ajokorttia varten tarvittavan lääkärinlausunnon sähköistäminen

Vuosi	sähköisten hakemusten osuus, tavoite %	Sähköisten hakemusten määrä, toteutuma	Hiilijalanjälki tonnia CO ₂ e		
			Asiointimatkat	Paperinkulutus	Postitus
2016	0 %	0	688 tCO ₂ e	2,8 tCO ₂ e	4,2 tCO ₂ e
2017	0 %	0	688 tCO ₂ e	2,8 tCO ₂ e	4,2 tCO ₂ e
2018	10 %	5,5 % 10 907	650 tCO ₂ e	2,6 tCO ₂ e	4,0 tCO ₂ e
2019	30 %	25% 49 869	516 tCO ₂ e	2,0 tCO ₂ e	3,2 tCO ₂ e
2020	50 %	tavoite 100 000			

2.3 Eläkevakuutusyhtiölle lähetettävä lääkärinlausunto työkyvystä: Lääkärinlausunto B

Eläkevakuutusyhtiöiden osalta tarkasteluun on valittu työkyvyttömyyseläkehakemuksen liitteeksi tarvittava B-lääkärinlausunto, jonka avulla arvioidaan eläkkeenhakijan työkykyä. Työkyvyttömyyseläkehakemuksia tehdään vuosittain n. 22 000 kpl.

Suuressa osassa tapauksia (5-10 %) asian ratkaisemiseksi tarvitaan myös potilaan hoidon historiatietoja, mutta tässä yhteydessä tämä prosessi on jätetty tarkastelematta, koska pyyntöjen sähköinen malli on vielä tarkemmin määrittelemättä.

Työkyvyttömyyseläkehakemuksen toimintamalli

2.3.1 Eläkevakuutusyhtiöiden tavoitteet

Asiakastietolaki ei vielä vuonna 2019 mahdollistanut B-lausunnon sähköistä välitystä eläkevakuutusyhtiöille. Sitoumuksen tavoitetta pohdittaessa kuitenkin oletettiin, että tämä olisi jo mahdollista.

Tietojen sähköistä lähettämistä säätelee asiakastietolaki (159/2007), joka nykyisellään edellyttää asiakkaan suostumusta tietojen sähköiseen välittämiseen. Lakia ollaan parhaillaan päivittämässä, ja alkuvuodesta 2020 lausuntokierroksella olleen luonnoksen mukaisesti todistuksia ja muita asiakirjoja voisi uuden lain voimaantulua välittää suostumuksen lisäksi myös lakisääteisen tiedonsaantioikeuden tai luovuttajan tiedonantovelvollisuuden perusteella. Tulevan lain sanamuoto vaikuttaa merkittävästi sähköistämisen tavoitteisiin ja toteutumiseen.

Asiakkaan on saatava riittävä varmuus asiakirjojen toimituksesta sähköisesti. Muutoin asiakas tarpeettomasti toimittaa myös paperiasiakirjoja. Prosessin tehokkuuteen vaikuttaa myös, miten asiakas saadaan ohjattua tekemään oma eläkehakemuksensa sähköisesti. Jos tässä onnistutaan, eläkekäsittely voidaan aloittaa hyvinkin nopeasti.

Potilasasiakirjojen sähköistäminen vaikuttaa hyvin merkittävästi eläkehakemusten käsittelyyn, koska se poistaa turhia työvaiheita. Nykyisellään päätösten teko kestää noin 1,5-2 kk. Kaikkien asiakirjojen ollessa sähköisiä voidaan tavoitella kahden viikon läpimenoaikaa.

2.4 Vahinkovakuutusyhtiölle lähetettävät hoitomerkitiedot

Vahinkovakuutuksessa tyypillinen tapaus on liikennevahingon tai työtaturman yhteydessä terveydenhuollosta vakuutusyhtiölle välitettävät hoitomerkinnot. Nämä ns. käyntimerkinnot tulee lain perusteella välittää vakuutusyhtiöön, koska näissä tapauksissa vakuutusyhtiö korvaa hoidon kustannukset terveydenhuollolle.

Nykyisellään hoitomerkinnot välitetään vakuutusyhtiöön paperisina postitse, koska sähköiseen välittämiseen ei ole olemassa toimintamallia. Jos potilas ei tiedä työnantajansa vakuutusyhtiötä joutuu hoitolaitos erikseen selvittämään oikeaa vakuutusyhtiötä tai soittamaan TVK:n asiakaspalveluun, jonka avulla vakuutusyhtiö voidaan selvittää. Puheluita TVK:n asiakaspalveluun tulee pahimmillaan 2000 kpl kuukaudessa.

Hoitomerkitiedot ja laskuja välitetään vakuutusyhtiöille noin 200 000 – 300 000 kertaa vuodessa. Asiakirjojen välittämisen prosessi ja samalla asiakkaiden hoidon ohjaaminen olisi huomattavan paljon tehokkaampaa, jos sähköinen tiedonsiirto olisi mahdollista.

2.4.1 Toimintamallin uudistus 2019

Hoitolaitosten ja vakuutusyhtiöiden yhteistyönä on vuoden 2019 alusta perustettu projekti, jossa sähköistämisen toimintamalli sovitaan. Tavoitteena on saada asiakirjojen välitys sähköiseksi vuoden 2022 aikana.

Kestävän kehityksen sitoumuksen työryhmä

KELA

Kaisa Timonen
TuoteomistajaSiina Lepola-Lång,
Vastuullisuuden asiantuntija

Sosiaali- ja terveysministeriö

Anna Kärkkäinen
Erytisasiantuntija

Positive Impact Finland Oy

Outi Ugas
Senior Advisor

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Johanna Simkin
Kehityspäällikkö

Finanssiala ry

Timo Tuominen
Johtava asiantuntijaKristiina Siikala
Kehityspäällikkö